

"Avaan dementiahoivakodin oven ja työnnän isäni pyörätuolin syksyiseen luontoon. Isäni saa hoivakodissa hyvää hoitoa ja siitä me läheiset olemme onnellisia. Me, kuten moni muukin suomalainen, koemme tärkeäksi vanhusten hyvän hoidon, toimivan terveydenhuollon ja korkeatasoisen koulutuksen. Tämä tulee usein esille haastatteluista ja tutkimuksista, joissa ihmisten arvoja ja arvostuksia mitataan."

Jouko Riipinen

Kuntatalouden haasteista UUTTA PROFIILIA MAAPOLITIIKKAAN

"Muilla yhteiskunnan sektoreilla uudet kysymyksenasettelut ovat arkipäivää. Mitkä ala-asteet lopetamme? Miten vammaisten kuljetuspalvelut järjestetään edullisemmin? Miksi KELA korvaisi kalliimmat lääkkeet, jos saatavilla on halvempia? Tässä yhteiskunnallisessa kontekstissa on perusteltua kysyä, miksi emme ottaisi aktiiviseen käyttöön maapolitiikan koko arsenaalia? Miksi rakentaa uutta infraa pidemmälle, jos yhdyskuntarakentamisen hyvät laajenemisalueet löytyvät lähempää?"

Julkisen talous on tänä päivänä vakavien haasteiden edessä. Aikaisemmalta pohjalta ei voida jatkaa, nyt peräänkuulutetaan säästöjä ja toiminnan tehostamista kaikilla sektoreilla. Väestön ikääntymisen ja muiden muutosten edessä tarvitsemme sekä arvokeskustelua että sen pohjalta tapahtuvaa priorisointia – kipeitäkin valintoja siitä, mihin rahat riittävät ja mihin eivät.

Tässä keskustelussa on myös yhdyskuntasuunnittelun ja maapolitiikan ammattilaisilla oma tärkeä roolinsa. Nyt on oikea aika ottaa esille vakavasti kaavoituksen, maapolitiikan sekä yhdyskuntarakenteen merkitys kuntien taloudelle ja laajemminkin kuntien kehittämiseksi. Pakon edessä yhteiskuntamme on jo tinki-mässä vanhusten hoivassa, koulutuksessa, vammaisten kuljetuksissa, kirjastoissa, terveydenhuollossa ym. hyvinvointipalveluissa. Lähitulevaisuudessa monet suomalaisten tärkeinä pitämät arvot ja talouden realiteetit törmäävät yhteen entistä rankemmin. Löytyisikö tässä tilanteessa kykyä arvioida uudelleen myös niitä arvoja ja ajatusmalleja, jotka ohjaavat maapoliittista päätöksentekoa ja muita yhdyskuntarakentamisen kokonaistaloudellisuuteen vaikuttavia valintoja?

Kysymys on paitsi uusien toimintamallien aktiivisesta kehittämisestä myös rohkeudesta vanhojen keinojen aktiiviseen käyttöön. Kuntien maapolitiikassa on perinteisesti eletty kunnioittaen vanhoja arvoja, käytäntöjä ja poliittisia realiteetteja. Esimerkiksi lunastusten ja rakentamiskehotusten käyttö on jäänyt varsin vähiin, vaikka lain suomien keinojen soveltaminen olisi vuosien varrella tuonut merkittävät säästöt kunnallisteknisiin investointeihin ja yhdyskuntien ylläpitoon. Kansantalouden tasolla kysymys on mittavista taloudellisista menetyksistä – ja tulevaisuutta ajatellen mittavista saavutettavissa olevista säästöistä. Olisiko nyt aika lähteä myös näihin talkoisiin?

Muilla yhteiskunnan sektoreilla, mm. koulu-, sosiaali- ja terveystoimessa, uudet kysymyksenasettelut ovat arkipäivää. Mitkä ala-asteet lopetamme? Miten vammaisten kuljetuspalvelut järjestetään edullisemmin? Miksi KELA korvaisi kalliimmat lääkkeet, jos saatavilla on halvempia? Tässä yhteiskunnallisessa kontekstissa on perusteltua kysyä, miksi emme ottaisi aktiiviseen käyttöön maapolitiikan koko arsenaalia? Miksi rakentaa uutta infraa pidemmälle, jos yhdyskuntarakentamisen hyvät laajenemisalueet löytyvät lähempää?

”Nyt on oikea aika ottaa esille vakavasti kaavoituksen, maapolitiikan sekä yhdyskuntarakenteen merkitys kuntien taloudelle ja laajemminkin kuntien kehittämiseksi.”

kilpailussa turvallisen, toimivan ja esteettisesti korkeatasoisen ympäristön arvo nousee myös esille tärkeänä kilpailutekijänä. Tarvitsemme suomalaisen ympäristön, jossa viihdymme itse ja joka voi houkuttaa tänne myös kansainvälistä osaamista ja pääomia. Tehokkaasti ja taloudellisesti hoidettu yhdyskuntarakentamisen ketju on avainasemassa tämän kilpailutekijän kehittämisessä. Pitäytyminen vanhakantaisiin maapolitiikan keinoihin ja säästäminen yhdyskuntasuunnittelun resursseissa eivät ole oikea vastaus tulevaisuuden haasteisiin.

Pieni syysretki isäni kanssa on ohi, avaan taas Roosa-kodin oven. Ammatillisia pohdiskelujani isä ei juuri kommentoi – ei ilmeisesti vähempää voisi kiinnostaa – lapsuuden ja sota-ajan muistot ovat lähempänä. Kunta-talouden säästökohteena hän – ja jonain päivänä ehkä me itse kukin – olemmekin varsin helppoja kohteita. Maapolitiikassa ja yhdyskuntien kehittämisessä arvovalinnat ovat vaikeampia?

© Jouko Riipinen

Kirjoittaja on DI ja Teknillisen korkeakoulun Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen koulutuspäällikkö. Sähköposti jouko.riipinen@tkk.fi.

Esko ja Onni syysretken jälkeen.

Maapolitiikan ohella myös yhdyskuntatalouden näkökulma kaipaa uutta profiilin nostoa ja arvostusta. Vuorovaihtuteisuuden sekä ympäristö- ja suoje-lukysymysten rinnalla talouden kysymykset ovat viime vuosina jääneet kovin vähälle huomiolle. Alan tutkimuksella onkin haaste tuoda ajankohtaista tietoa poliittisen keskustelun ja päätöksenteon eväiksi. Kuinka paljon erilaiset yhdyskuntarakenteen vaihtoehdot maksavat, mikä taloudellinen merkitys on valmiiden kunnallistekniikan piirissä olevien tonttien varannolla? Kuinka paljon kuntien jo tehtyjä investointeja jää hyödyntämättä?

Yhdyskuntataloudellisia säästöjä tuotetaan myös hyvällä suunnittelulla – hyvä

ja taloudellinen ympäristö eivät ole toisiaan poissulkevia vaihtoehtoja. Kuntien harjoittama resurssien säästö kaavoituksessa ja muussa suunnittelussa voi pitkällä tähtäimellä tulla kalliiksi. Nopea, näennäistehokas suunnittelu tuottaa helposti toteutus- ja ylläpitokustannuksiltaan kallista ympäristöä. Riittävien resurssien osoittaminen maankäytön suunnitteluun on lähivuosina yksi tärkeä väline kasvukuntien järkevään taloudenpitoon.

Yhdyskuntasuunnittelun, yhdyskuntatalouden ja maapolitiikan profiilin nosto ei ole tärkeätä vain osana keskustelua julkisen talouden priorisoinneista ja tarpeesta kuntatalouden tehostamiseen. Globaalissa alueiden ja kaupunkiseutujen